FALSAFA VA DIN

Muallif: Mirzamahmudova Mafirat Yodgormirza qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Unversiteti Namangan Filyali talabasi

Anotatsiya

Bugungi globallashuv va tezkor axborot almashinuvi sharoitida din omili jamiyat hayotida muhim ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida namoyon bo‘lmoqda. Din nafaqat insonning ichki e’tiqodi va ma’naviy dunyosini shakllantiradi, balki jamiyatning axloqiy me’yorlari, qadriyatlar tizimi, madaniy an’analari hamda ijtimoiy munosabatlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois dinni ilmiy, xolis va tizimli tarzda o‘rganish zarurati tobora ortib bormoqda. Aynan mana shu ehtiyoj dinshunoslik fanining jamiyat hayotidagi ahamiyatini belgilab beradi.

Dinshunoslik — turli dinlarning kelib chiqishi, rivojlanishi, asosiy g‘oyalari, marosimlari va jamiyatdagi o‘rnini ilmiy asosda o‘rganuvchi fandir. Ushbu fan dinni biryoqlama talqin qilishdan holi bo‘lib, uni tarixiy, falsafiy, sotsiologik va madaniy jihatdan tahlil qiladi. Natijada dinshunoslik jamiyat a’zolarida diniy savodxonlikni oshirish, turli e’tiqod vakillari o‘rtasida bag‘rikenglik va o‘zaro hurmatni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Zamonaviy jamiyatda din omilidan noto‘g‘ri foydalanish, diniy mutaassiblik va ekstremizm kabi salbiy holatlar ham uchrab turadi. Dinshunoslik fani ana shunday xavfli tendensiyalarning oldini olishda muhim ilmiy va ma’rifiy vosita hisoblanadi. U yoshlarni tanqidiy fikrlashga, din va diniy qarashlarga ongli munosabatda bo‘lishga undaydi. Shu orqali jamiyatda barqarorlik, tinchlik va ijtimoiy totuvlikni ta’minlashga hissa qo‘shadi.

Shuningdek, dinshunoslik fani milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg‘unlashtirish, jamiyatda ma’naviy muhitni sog‘lomlashtirishda ham muhim o‘rin tutadi. Dinni ilmiy asosda anglash insonlarning dunyoqarashini kengaytiradi, ularni turli g‘oyalarga nisbatan hushyor va mas’uliyatli bo‘lishga chorlaydi. Shu ma’noda,

dinshunoslik fanini o‘rganish jamiyat taraqqiyoti va ma’naviy yuksalishi uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

Dinshunoslik fani jamiyat hayotida muhim ilmiy va ijtimoiy ahamiyatga ega bo‘lib, u din hodisasini xolis va tizimli tarzda o‘rganishni maqsad qiladi. Jamiyat taraqqiyoti davomida din insonlarning e’tiqodi, axloqi, madaniyati va ijtimoiy munosabatlariga kuchli ta’sir ko‘rsatib kelgan. Shu sababli dinni faqat e’tiqod masalasi sifatida emas, balki murakkab ijtimoiy hodisa sifatida tahlil qilish zarur. Dinshunoslik fani ana shu vazifani bajarib, jamiyatdagi diniy jarayonlarni ilmiy asosda tushuntirib beradi.

Avvalo, dinshunoslik fani diniy savodxonlikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Jamiyat a’zolarining din haqidagi bilimlari qanchalik puxta va asosli bo‘lsa, turli noto‘g‘ri talqinlar, asossiz qarashlar va mutaassib fikrlarning tarqalish ehtimoli shunchalik kamayadi. Dinshunoslik orqali insonlar dinning asl insonparvarlik mohiyatini anglaydi, uni zo‘ravonlik yoki adovat manbai sifatida emas, balki ma’naviy-axloqiy kamolot vositasi sifatida qabul qiladi.

Shuningdek, dinshunoslik fani jamiyatda bag‘rikenglik va millatlararo hamda dinlararo totuvlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Turli din va e’tiqod vakillarining tinch-totuv yashashi barqaror jamiyatning muhim shartidir. Dinshunoslik fani turli dinlarning umumiy va farqli jihatlarini ilmiy asosda yoritib, o‘zaro tushunish va hurmat muhitini shakllantiradi. Bu esa ijtimoiy kelishmovchiliklarning oldini olishga yordam beradi.

Dinshunoslik fanining yana bir muhim jihati — yoshlar tarbiyasidagi o‘rnidir. Yoshlar ongida sog‘lom dunyoqarashni shakllantirish, ularni zararli g‘oyalardan himoya qilishda ushbu fan muhim ahamiyat kasb etadi. Dinshunoslik yoshlarni tanqidiy fikrlashga, diniy masalalarda chuqur mulohaza yuritishga o‘rgatadi. Natijada ular turli ekstremistik oqimlarning yolg‘on da’volariga berilmaydi va jamiyat manfaatlarini ustuvor qo‘yadigan yetuk shaxs sifatida voyaga yetadi.

Bundan tashqari, dinshunoslik fani davlat va jamiyat munosabatlarida ham muhim o‘rin tutadi. Dunyoviy davlat sharoitida din va davlat o‘rtasidagi munosabatlarni to‘g‘ri anglash ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashda muhimdir. Dinshunoslik bu masalada ilmiy yondashuvni taklif etib, diniy erkinlik, vijdon erkinligi va qonun ustuvorligi kabi tushunchalarning mazmunini ochib beradi. Bu esa jamiyatda huquqiy madaniyatning yuksalishiga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, dinshunoslik fani madaniyat va ma’naviyat bilan uzviy bog‘liqdir. Din asrlar davomida xalq og‘zaki ijodi, adabiyot, san’at va urf-odatlar rivojiga katta ta’sir ko‘rsatgan. Dinshunoslik ana shu madaniy merosni ilmiy asosda o‘rganib, uni asrab-avaylash va kelajak avlodga yetkazishga ko‘maklashadi. Bu esa milliy o‘zlikni anglash va ma’naviy barqarorlikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. Karimov I.A. Vatan sajdagoh kabi muqaddasdir. — Toshkent: O‘zbekiston, 1996.
3. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. — Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
4. Dinshunoslik (darslik). — Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi nashri.
5. Dinshunoslik asoslari. Oliy ta’lim muassasalari uchun o‘quv qo‘llanma. — Toshkent
6. Falsafa (darslik). — Toshkent: O‘zbekiston Milliy universiteti nashri.
7. Baxodir o’g’li, E. B. (2025, December). O‘ZBEK XALQINING AN’ANAVIY MAROSIM VA URF-ODATLARINING TARIXIY ASOSLARI VA RIVOJLANISH FALSAFIY TAHLILI (QADIMGI DAVR, ISLOM DAVRI MISOLIDA). In *Partner conferences of the International Scientific Journal Research Focus* (Vol. 1, No. 1, pp. 20-24).